انتظارات

یک بیانیه، یک واکنش

شورای عالی تهیه‌کنندگان و توزیع‌کنندگان سینمای ایران بیانیه‌ای منتشر کرده است که در آن نگرانی‌هایش را درباره برخی تصمیم‌ها عنوان کرده است. در این بیانیه آمده است: «بحث‌ها و جدل‌های اخیر بر سر ارائه یا عدم ارائه جدول اکران فیلم‌های سینمایی از سوی دولت سبب شد تا یک بار دیگر موضوع نمایش در کانون توجه اهل فرهنگ و سینما قرار گیرد. بحرانی بودن وضعیت سینمای ایران در بخش نمایش در ماه‌ها و سال‌های اخیر، حکایت از ضرورت تجدیدنظر در نحوه انتخاب فیلم‌ها برای نمایش عمومی دارد. مطالبات افکار عمومی در مقطع زمانی کنونی ارتقا یافته و دیگر با سلیقه انتخاب‌کنندگان فعلی فیلم‌ها که شامل تعداد محدودی از سالن‌داران سینماست، منطبق نیست. اگر همچنان سالن‌داران بخواهند سلیقه خود را به مخاطبان سینما تحمیل کنند، اتهام رواج ابتذال از سینمای ایران مرتفع نخواهد شد. سالن‌داران عملاً ثابت کرده‌اند که در انتخاب فیلم‌ها اسیر گرایش‌های اقتصادی خود هستند و برای نمایش فیلم‌ها به جنبه‌های فرهنگی توجهی ندارند. البته تجربه یک سال اخیر ثابت کرده که آنها در تشخیص‌های اقتصادی نیز راه خطا رفته‌اند. توجه و گرایش بیش از حد به وجه اقتصادی سینما یقیناً منجر به تضعیف بعد فرهنگی سینما می‌شود. این چرخه معیوب تولیدکنندگان را نیز به گرداب تولیدات سطحی می‌کشاند و نهایت این روند غیرعقلانی گریز و واپس‌زدگی مخاطب را به دنبال دارد. همان‌گونه که آثار و شواهد اولیه آن روز به روز عیان‌تر می‌شود. روند انتخاب فیلم‌ها توسط آنها سینما را به قهقرا کشانده و بیم آن می‌رود سینمای ایران را به سال‌های ابتدایی دهه ۵۰ کشاند. سال‌هایی که در آن مردم سالن‌های سینما را ترک کردند و فیلم‌های ایرانی، صحنه را به نفع فیلم‌های خارجی و بیگانه خالی کردند. همان طور که اینک پر کردن سالن‌ها را با فیلم‌های خارجی آرزو می‌کنند و برای خالی نبودن عریضه در سالن‌های سینما فوتبال پخش می‌کنند. اینک که معاونت سینمایی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی پذیرفته همچنان انتخاب فیلم‌ها برای اکران بر عهده اهل سینما باشد، شورای عالی تهیه‌کنندگان سینما که شامل مجمع فیلمسازان سینمای ایران، کانون تهیه‌کنندگان سینما و انجمن تهیه‌کنندگان مستقل سینما می‌شود معتقد است برای بسامان‌سازی و برای ایجاد امکان نمایش عمومی فیلم‌های ارزنده و مستقل، باید دست سالن‌داران از انتخاب فیلم‌های اکرانی کوتاه شود. باید تهیه‌کنندگان که اصلی‌ترین بانیان تولید فیلم‌های ارزشمند سینمای ایران هستند، تصمیم‌گیران اصلی اکران فیلم‌ها باشند. این تهیه‌کنندگان هستند که موجبات بالندگی سینماگران را در باروری ایده‌های بکر فراهم می‌کنند و بنابراین آنها هستند که در انتخاب فیلم‌ها برای اکران می‌توانند صاحب تشخیص باشند. آنها می‌توانند سینمای ایران را با سلایق مردم روز همگام کنند و پاسخگوی تمام گرایشات موجود در میان مردم باشند.» نتیجه این شده است که جواد شمقدری دستور تعویق این موضوع را تا بروز نشانه‌های مبتنی بر مشارکت جدی و عزم صادقانه در این خصوص صادر کرد.

در این نامه آمده است: «جناب آقای سجادپور مسوولیت‌های سنگینی پیش روی ماست. نجات سینمای ایران که سال‌هاست در کمند صاحبان زر و زور و تزویر گرفتار آمده و رو به اضمحلال است وظیفه اصلی ماست و از لوازم توفیق در این امر توجه به اولویت‌هاست که اهم آن در دفترچه سیاستگذاری منعکس شده است.»

مشکلات و نگرانی‌های سینما در نامه‌نگاری

حدود یک هفته، ۱۰ روز پیش بود که مهدی کرم‌پور به عنوان سخنگوی شورای مرکزی کانون کارگردانان سینمای ایران در نامه‌ای به تشریح مشکلات سینمایی پرداخته بود. در این نامه به نگرانی‌های موجود درباره سینما اشاره شده است. در این نامه آرزو شده است: «کاش در امر کارشناسی مسائل اکران که در اجرا و چگونگی فعلی آن ما نیز منتقد آن هستیم، به جای اعمال دستورالعمل‌های ناگهانی، پیش از اعلام مشورت بیشتری انجام می‌شد تا امنیت سرمایه‌گذاری در سینما و بخش خصوصی به مخاطره نیفتد و بیم گسترش نگاه نظارتی در این حوزه به وجود نیاید.» بعد از این نامه حبیب‌الله کاسه‌ساز نیز نامه‌ای ارائه داد که فراتر از روال رایج سینما بود: «حبیب‌الله کاسه‌ساز نوشت: بگذارید کانون کارگردانان محل تعامل افکار و فرهنگ و هنر و تخصص در سینما باشد نه محفل سیاسی‌کاری و جایی برای تاخت و تاز افکار مریض و مغرض از نظام جمهوری اسلامی ایران.» و تاکید این کارگردان بوده که «کدام عزیز حرفه‌ای پشت درهای پروانه ساخت مانده الا اینکه طرحی که ارائه کرده در شأن حرفه‌ای او نبوده و نسبت به موضوع طرح، اظهارنظر شده است. مگر این کار اولین بار است که اتفاق می‌افتد؟ مگر یادتان رفته در شوراهای قبلی پروانه ساخت چگونه برخورد می‌شد و دوستان چند ماه پشت درهای بسته انتظار می‌کشیدند. بهتر است قبل از اظهارنظر، اطلاعات درستی کسب کنید تا اظهارنظر سخنگوی محترم آن کانون، این‌گونه مورد تعجب اهالی سینما نشود.»

بعدتر روابط عمومی خانه سینما توضیحات بیشتری درنقد قضاوت موجود در این نامه داده است: «هیات‌مدیره خانه سینما از آن تاریخ (آبان‌ماه سال گذشته) چه در دیدار خود با معاونت سینمایی (آذرماه) و چه در بازدید ایشان (خردادماه سال جاری) بر این نکته (حضور نمایندگان اصناف در مجامع تصمیم‌گیری مصرح در مقررات) تاکید کرده و معاون محترم سینمایی نیز قول مساعدت دادند که سوگمندانه تا این زمان اعلام و اعلانی مبنی بر پذیرش هر دو نماینده خانه سینما توسط اداره کل نظارت و ارزشیابی به خانه سینما واصل نشده است.»

بررسی تطبیقی نظام مدیریت سینمای ایران و فرانسه

کامیابی‌ها و ناکامی‌های سیاست‌های سینمایی

سیدمحسن هاشمی*: این مطلب در پی آن است که با بررسی تدابیر و عملکرد دو کشور ایران و فرانسه در قلمرو سینما تصویر مناسبی از کامیابی و ناکامی‌های سیاست‌های فرهنگی در عرصه سینما پیش رو بگذارد. نگارنده علاوه بر اینکه سه سال در معاونت سینمایی در سمت سازمانی مدیریت امور جشنواره‌ها در بنیاد سینمایی فارابی فعالیت کرده به دلیل اندک آشنایی با زبان و فرهنگ فرانسه به مطالعه در سینمای فرانسه علاقه‌مند است و در سفر اخیر به همراه سینماگران ایرانی با مقامات دو سازمان سینمایی فرانسه برای آگاهی دقیق از نحوه حمایت‌های این دو سازمان سینمایی ملاقات داشته است.

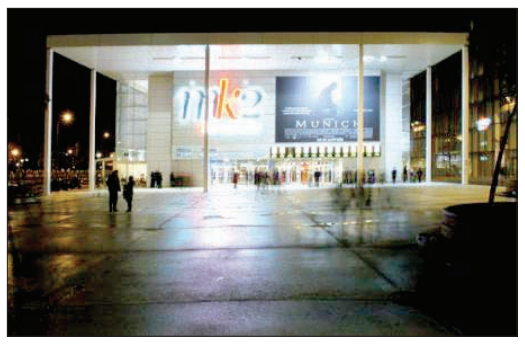

مدیریت هنری به دو بخش کلان و خرد تقسیم می‌شود. مدیریت سینمای ایران پس از انقلاب اسلامی در هر دو عرصه توسط دولت اداره می‌شود. جمهوری اسلامی ایران و جمهوری فرانسه هر دو از گسترش فرهنگ امریکایی در درون مرزهایشان بیمناکند. هر دو علاقه‌مندند تا فضای فرهنگی جامعه خود را از هجوم و هژمونی کالا و محصولات فرهنگ امریکایی حراست کنند. جمهوری فرانسه بدون ایجاد محدودیت در عرضه سایر کالاهای دیگر ملل و از جمله امریکا، با تدبیر و حمایت از تولید و عرضه محصولات فرهنگی خود می‌کوشد سهم مصرف کالاهای فرهنگ ملی خود را در سبد مصرف خانوار افزایش دهد.

جمهوری اسلامی ایران اما علاوه بر حمایت‌های مستقیم از آن بخش از محصولات فرهنگی داخلی که ارزشمند بودن‌شان را تایید می‌کند، با ایجاد محدودیت در عرضه کالاهای فرهنگی خارجی و به ویژه امریکایی در مصون‌سازی شهروندانش از این هجوم تلاش می‌کند. این سیاست در هنر- صنعت سینما نیز که بیش از سایر کالاهای فرهنگی اقبال داشته و تاثیرگذارتر است در هر دو کشور با جدیت و دقت دنبال می‌شود. دولت فرانسه برای داشتن سینمای ملی ساختار حمایتی بدون تبعیضی را برای تولید و نمایش فیلم فرانسوی بدون نیاز به بودجه ملی بنیاد نهاد و اکنون حاصل آن را بر پرده سینماها و شبکه‌های تلویزیونی می‌توان شاهد بود. سینمای فرانسه با دو نهاد سازمانی CNC و UNIFRANCE به سیاستگذاری و حمایت از برنامه‌های سینمایی‌اش می‌پردازد. در ایران اما علاوه بر معاونت سینمایی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و چند سازمان که دارای هیات امنای جداگانه اما تحت نظارت مستقیم معاونت سینمایی همچون بنیاد سینمایی فارابی، مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی، سینمای جوان و... هستند، حوزه هنری و سیمافیلم (تحت نظارت صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران) نیز فعالیت حمایتی و اجرایی برای داشتن سینمای ملی- اسلامی را دنبال می‌کنند. در فرانسه وزارت فرهنگ و ارتباطات با تاسیس مرکز ملی سینمای فرانسه با هدف تنظیم مقررات سینمایی، حمایت از صنایع فیلم، رسانه، ویدئو و مولتی‌مدیا، ترویج و معرفی آثار سینمایی برای توزیع در میان مخاطبان محافظت و ارتقای میراث سینمایی، فرآیند مدیریت سینمای فرانسه را بدون نیاز به بودجه ملی دنبال می‌کند.

مرکز ملی سینمای فرانسه با تایید سرمایه‌گذاران برای تولید، اعطای مجوز عملیات سینمایی، صدور کارت حرفه‌ای سینمایی، مشارکت در تهیه گزارش‌های سینمایی و درجه‌بندی نمایش فیلم‌ها و نیز تنظیم مناسبات سینما و تلویزیون و از جمله با در اختیار گذاشتن کپی رایگان برای نمایش در شهرستان‌های دور، برگزاری آیین‌های گشایش در شهرستان‌ها، چاپ بروشور و کاتالوگ آثار سینمایی و بهنگام‌سازی مقررات و نظارت بر کاربرد آنها توسط عوامل تولید می‌کوشد به ماموریت پیش‌گفته فائق آید. بودجه این مرکز از دو ناحیه تامین می‌شود؛ نخست اینکه هر فیلمی که در فرانسه اکران می‌شود مکلف است ۱۰ درصد از میزان فروشش را به حساب این مرکز واریز کند. دوم اینکه تمامی شبکه‌های تلویزیونی فرانسه مکلفند به میزان سه تا پنج درصد از میزان قیمت خرید فیلم‌های غیرفرانسوی را به حساب این مرکز واریز کنند و در تولید آثار سینمایی فرانسوی هم مشارکت داشته باشند.

شایان ذکر است بیش از ۳۵ درصد از این بودجه صرف ساخت و بهسازی سالن‌های سینما می‌شود. در فرانسه طی سال ۲۰۰۹ تعداد ۱۳۷ فیلم کاملاً فرانسوی و تعداد ۹۳ فیلم به صورت تولید مشترک با کشورهای همسایه و فرانسوی‌زبان (جمعاً ۲۳۰ فیلم) تولید شده است و در همین سال ۱۹۰ میلیون قطعه بلیت سینما در فرانسه به فروش رفته که بیانگر آن است که به طور متوسط هر فرانسوی سه بار در سال به سینما رفته است.

مرکز ملی سینمای فرانسه دارای چندین کمیسیون تخصصی با حضور نمایندگان اصناف سینمایی (تهیه‌کنندگان، کارگردانان، بازیگران، توزیع‌کنندگان و...) است که مسوولیت تصمیم‌گیری درباره وضع مقررات، میزان و نوع حمایت‌ها را در تولید و توزیع و نمایش آثار سینمایی با اعلان شاخص‌های لازم برای قبول پرونده‌ها و میزان حمایت برعهده دارد. مرکز ملی سینمای فرانسه دارای ۷۰۰ کارمند (با احتساب کارکنان موسسه یونی‌فرانس و موزه سینما در ترمیم و مرمت و حفظ میراث سینمایی) است و رئیس آن توسط رئیس‌جمهور بدون محدودیت زمانی انتخاب می‌شود. در ایران اما وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با ساختار معاونت امور سینمایی و سمعی و بصری با چهار اداره کل و با تاسیس و اداره بنیاد سینمایی فارابی، مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی، انجمن سینمای جوان، موسسه رسانه‌های تصویری، بنیاد بازی‌های رایانه‌ای، موسسه سینماشهر و... می‌کوشد زمینه‌های پیدایش و توسعه الگوی سینمای ملی- اسلامی را در ایران فراهم آورد. معاونت امور سینمایی و سازمان‌ها و موسسات تابعه همه از بودجه ملی استفاده می‌کنند و تعداد یک هزار و یکصد نفر کارمند در این معاونت و موسسات ذکرشده مشغول به کار هستند. صدا و سیمای (تلویزیون) ایران هیچ محدودیتی برای خرید و نمایش فیلم‌های خارجی ندارد و مسوولیتی نیز برای کمک به سینمای ملی برایش تعریف نشده است.

حمایت‌های تولیدی سازمان‌های معاونت سینمایی بدون حضور و ایفای نقش نمایندگان اصناف سینمایی و توسط کارکنان و هیات مدیره منتصب تعیین و پرداخت می‌شود. تعداد ۷۵ فیلم سینمایی در سال گذشته در ایران تولید شده و ۲۸۵ سالن سینما کل بضاعت سینمای ایران است و در همین سال قریب ۱۱ میلیون بلیت سینما فروخته شده است. (برای یادآوری: همسایه ایران، ترکیه دارای ۱۵۷۰ سالن سینما و امیرنشین امارات دارای ۲۳۶ سالن سینما است.)

اما در عرضه و معرفی سینمای فرانسه در جهان موسسه «یونی‌فرانس» زیرمجموعه مرکز ملی سینمای فرانسه با ۳۰ نفر کارمند (با احتساب کارکنان دفاتر دائمی در پکن، نیویورک و توکیو) عهده‌دار معرفی و تبلیغ سینمای فرانسه است. خدمات تجزیه و تحلیل و نظارت بر بازار سینمای جهان از جمله اهداف و وظایف این سازمان است. یونی‌فرانس با شرکت در ۱۲ جشنواره بارز بین‌المللی همچون کن، برلین، ونیز، سن‌سباستین، لوکارنو، پوسان، امریکا، رم و... می‌کوشد به معرفی سینمای فرانسه کمک کند. تنظیم و برگزاری جشنواره فیلم‌های فرانسوی در جهان مانند یوکوهاما، نیویورک، سیبری، شانگهای، پراگ، آتن و... با هدف سه‌گانه تعامل با خریداران، اصحاب رسانه‌ها و امکان دیده شدن آثار فرانسوی توسط مردم، رویکرد این فعالیت است.

۸۰ درصد از بودجه یونی‌فرانس را مرکز ملی سینمای فرانسه تامین می‌کند و بقیه توسط حامیان مالی از جمله وزارت امور خارجه فرانسه تامین می‌شود. این نهاد امکان حضور سینماگران فرانسوی (کارگردان و بازیگر) و منتقدان و روزنامه‌نگاران سینمایی را در بازارها و فستیوال‌های خارجی و انجام رایگان زیرنویس تمامی فیلم‌های فرانسوی بر عهده دارد. همچنین پرداخت نیمی از اجاره‌بهای غرفه‌های توزیع‌کنندگان فیلم‌های فرانسوی در بازارهای جهانی از دیگر اقدامات یونی‌فرانس به شمار می‌رود. تولید و نشر کاتالوگ سینمای فرانسه بدون هیچ تبعیض و گزینشی از آثار سینمایی جزء دیگر فعالیت‌های این موسسه است. در ایران اما امور بین‌الملل بنیاد سینمایی فارابی، مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی، انجمن فیلم کوتاه، بین‌الملل حوزه هنری و سازمان فرهنگ و ارتباطات هر کدام به شیوه و سلیقه مدیران‌شان (فارغ از تعیین شاخص‌های مسوولیت‌آور) و نه روشمند نسبت به معرفی و تعیین ساز و کار حضور فیلم‌ها و سینماگران ایرانی در مجامع جهانی اقدام می‌کنند. بدون شک کسب تجربه از خرد جمعی، شیوه و سیره عقلا به شمار می‌رود و تدبیر در چاره‌سازی، الگوبرداری از نمونه‌های موفق بشری است.

گسترش و بهسازی سالن‌های سینما با ارائه تسهیلات دولتی و عمومی، اخذ عوارض از نمایش فیلم‌های سینمایی خارجی در تلویزیون برای ساخت و تولید فیلم سینمایی، حمایت روشمند از توسعه و پیشبرد سینما با قبول و توسعه حضور نمایندگان اصناف سینمایی در مجامع تصمیم‌گیری و منابع حمایتی تولید و نمایش فیلم، تدوین نظامنامه حضور خارجی سینمای ایران دربردارنده حمایت‌های مالی برای حضور در مجامع و بازارهای جهانی از توزیع‌کنندگان خصوصی، شفاف‌سازی نوع و میزان حمایت‌ها و اعلان برخورداران از آن و نیز به‌روزرسانی دانش و مهارت اهالی سینما با برگزاری کارگاه‌های آموزشی با مربیان خارجی بهتر می‌تواند سینمای ایران را که طی این سال‌ها یگانه سفیر فرهنگی ایران اسلامی در این سال‌ها بوده است کماکان سرپا نگه دارد. جامعه اصناف سینمای ایران در زمستان ۱۳۸۷ طی نامه‌ای به ریاست محترم جمهور پیش‌نویس لایحه‌ای را تقدیم کرد که در آن در دو بخش الف: اصلاح و ارتقای جامعه اصناف سینمایی به سازمان نظام سینمایی (برای قبول مسوولیت در چرخه تنظیم مناسبات سینمایی) و ب: حمایت از حقوق مادی و معنوی آثار سینمایی، افق سینمای ایران را بر اساس تجارب موفق دیگر ملل پیش‌بینی کرده بود و در ضمیمه آن پیش‌نویس، کوچک‌سازی دولت را با انحلال سازمان‌های موازی و کم‌حاصل پیش‌گفته توصیه کرده. همچنین برای حمایت از سینمای ملی، تجمیع حمایت‌های مالی را به صورت شفاف و در قالب چهار کمیسیون با ترکیب نمایندگان اصناف و حاکمیت طراحی کرده بود که سوگمندانه تاکنون نه از سوی دولت و نه از سوی مجلس (که رونوشت آن پیش‌نویس همزمان به کمیسیون فرهنگی مجلس هم ارسال شده بود) هیچ واکنشی دیده و مشاهده نشده است. امید که خداوند متعال بر این درخت فرهنگ ایرانی نظری از لطف بیندازد.

*** کارشناس مدیریت فرهنگی**

نکته

این بررسی از این جهت می‌تواند حائز اهمیت باشد که اعلام شده آیین‌نامه شورای عالی سینما هر چه زودتر در کمیسیون فرهنگی دولت به تصویب برسد. آیین‌نامه شورای عالی سینما با قید دو فوریت قرار است در اولین جلسه کمیسیون فرهنگی دولت که هفته آینده برگزار خواهد شد مطرح شود و به تصویب برسد تا جنبه قانونی پیدا کند. البته دلیل تعویق تصویب آیین‌نامه شورای عالی سینما «مشغله کاری کمیسیون فرهنگی دولت» عنوان شده و برگزاری اولین جلسه شورای عالی سینما در اختیار دفتر رئیس‌جمهور است.

	چگونگی تامین بودجه	سیاست سینمایی	نمایش فیلم خارجی در سینما	سازمان‌های سینمایی	تعداد کارکنان	تعداد سینماها	تعداد فیلم سینمایی بلند تولیدی در سال	نحوه تعامل با اصناف سینمایی
مدیریت سینمایی فرانسه	بدون استفاده از بودجه عمومی الف- ۱۰ درصد فروش فیلم‌ها در سینماها ب- ۵ درصد قیمت خرید فیلم‌های خارجی پخش شده در تلویزیون	تشویقی	بدون محدودیت	سی‌ان‌سی (چهار کمیسیون) و یونی فرانس	۷۰۰ نفر	۵۵۰۰ سالن	۲۳۰ فیلم	عضویت نمایندگان اصناف در کمیسیون‌های: تنظیم مقررات، تعیین وام بلاعوض تولیدی، صدور مجوزهای فعالیت دفاتر سینمایی
مدیریت سینمایی ایران	به تمامی از بودجه عمومی	کنترلی، حمایتی	در حداقل ممکن به صورت انحصاری در اختیار بنیاد سینمایی فارابی	معاونت سینمایی، بنیاد سینمایی فارابی، مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی، مرکز سینمای جوان، موسسه سینماشهر، موسسه رسانه‌های تصویری، حوزه هنری	۱۲۰۰ نفر	۲۸۵ سالن	۸۰ فیلم	حداقل ممکن: صرفاً عضویت در شورای پروانه فیلمسازی

شاپور قریب در مراسم بزرگداشت خود:

شب‌ها خواب سینما می‌بینم

شاپور قریب کارگردان پیشکسوت سینما که ۱۰ سال از عرصه هنر فاصله گرفته بود ۱۵ تیرماه فیلمبرداری اثر جدید خود را آغاز کرد. او در این فیلم سه اپیزودی به نام ملاقات اپیزود ایستگاه آخر را کلید زد. فیلم ملاقات درباره مرگ و مرگ‌آگاهی است. فیلم سه اپیزودی «ملاقات»، شامل اپیزود «چسب زخم» به نویسندگی و کارگردانی «هادی مقدم‌دوست»، اپیزود «ملاقات» نوشته «محمود خداکریم» و کارگردانی «عباس رافعی» و اپیزود «ایستگاه آخر» نوشته «عباس رافعی» و کارگردانی «شاپور قریب» خواهد بود. پیش از آغاز فیلمبرداری جمعی از هنرمندان برای بزرگداشت این هنرمند گرد هم آمدند و با یادی از کارهای گذشته این کارگردان از او تقدیر کردند. دیدن شاپور قریب شاید این سوال را برای هر بیننده ایجاد می‌کرد که دوری از سینما که خود آن را تمام هستی و دنیایش می‌داند چه به روز این کارگردانان آورده. قریب در حالی در مراسم حاضر شد که به سختی گام برمی‌داشت و برای صحبت با خبرنگاران و جواب دادن به سوالات آنان چندان رغبتی نداشت. قریب حرف‌های زیادی برای گفتن داشت ولی ترجیح داد به خبرنگاران اطمینان نکند و جانب احتیاط را نگه‌دارد و همین امر باعث شد هنگام صحبت با خبرنگاران در بیشتر مواقع توپ را به زمین رافعی بیندازد و میدان را به او بسپارد و بیشتر با همکارانش صحبت بکند تا با خبرنگاران. عباس رافعی روند ساخت این فیلم را برای حاضرین شرح داد و گفت: فیلمنامه چسب زخم را هادی مقدم‌دوست به من داد تا تهیه‌کنندگی آن را بر عهده بگیرم، اما از آنجا که در ایران فیلم کوتاه دیده نمی‌شود و این فیلم نیز فیلمنامه خوبی داشت، پس از بررسی فیلمنامه، آن را همراه با دو فیلمنامه دیگر هماهنگ و تبدیل به یک فیلم سه اپیزودی بلند کردیم. عباس رافعی که پس از سال‌ها دوباره همکاری خود را با قریب از سر گرفته، بر این باور است که همیشه در ایران برای تقدیر از بزرگان به آنها لوح و سکه هدیه می‌دهند اما بهترین هدیه برای یک پیشکسوت این است که به او فرصت کار کردن داده شود. در اپیزود اول این فیلم، مرگ از دید یک جوان روایت می‌شود و نظر بر این بوده که به جوانان اهمیت داده شود و وفاق ملی بین نسل‌های مختلف ایجاد کنند.

شاپور قریب کارگردان آثاری چون دختر شاه پریان، ممل امریکایی، هفت‌تیرهای چوبی و... است. در گوشه‌ای از مراسم، رافعی به حاضرین اعلام کرد که قرار بوده با یکی از هنرپیشگان قدیمی فیلم‌های قریب که در خارج زندگی می‌کند ارتباطی تلفنی برقرار شود که البته این کار انجام نشد. عباس رافعی در ادامه این مراسم درباره شاپور قریب گفت: او نماینده نسلی است که فیلم‌های متفاوتی ساخته است. برای او مخاطب، جایگاه ویژه‌ای دارد و همیشه سعی کرده نه در دام فیلم‌های جشنواره‌ای بیفتد و نه اینکه فیلم‌های سطح پایین بسازد. اما متاسفانه امروز شاپور قریب در سینما مهجور است. کارگردانی که فیلم‌های وی قبل و بعد از انقلاب از مخاطب خوبی برخوردار بوده، سال‌هاست کار نمی‌کند.

شاپور قریب که در این مراسم تقریباً ساکت بود حتی در پاسخ به سوال خبرنگار شرق مبنی بر اینکه چرا هنرمندان قدیمی در ایران مانند کشورهای دیگر به کار کردن ادامه نمی‌دهند، سکوت کرد و از رافعی خواست به این سوال جواب دهد. او نیز در این رابطه گفت: امروز انفصالی به وجود آمده است که قدر تجربه‌های گذشتگان را نمی‌دانیم. جوانان ما از تجربیات گذشتگان استفاده نمی‌کنند و فقط به صرف اینکه چند کتاب خوانده‌اند، تصور می‌کنند همه چیز را می‌دانند و دیگر نیازی به تجربه دیگران ندارند. در تمام دنیا سینماگران با هنرمندان رشته‌های دیگر ارتباط دارند اما در ایران این‌گونه نیست و ما مانند جزیره‌های تک‌افتاده‌ای هستیم که گاهی می‌خواهیم سینما را اختراع کنیم. نگاهی به فیلم‌های سینما و به خصوص فیلم‌های طنز، این امر را ثابت می‌کند که فیلم‌های طنز قبل از انقلاب بعضاً به فیلم‌های طنز حال حاضر شرف دارد.

سوال دوم خبرنگار شرق در رابطه با دلایل دوری قریب از سینما بود و این بار خود او به این سوال پاسخ داد و گفت: امروز پس از چند سال به سینما بازگشته‌ام و لبه تیغ طرف من است. اگر بد کار کنم، از بین رفته‌ام. من امروز در دایره‌ای اسیرم که در نوک آن هستم، یا رها می‌شوم یا اینکه در زیر بار مشکلات له می‌شوم. امیدوارم روزی این فاصله کاهش یابد و ما با مخاطبان و رسانه‌ها درکنار هم بنشینیم و به خوبی صحبت کنیم. زندگی من همیشه سینما است و حتی خواب سینما را می‌بینم اما عده‌ای به راحتی مرا کنار می‌گذارند. قریب به این سوال که این عده چه کسانی هستند، پاسخی نداد.

از سوی دیگر این کارگردان از مشکلات سینمای ایران گله کرد و گفت: امروز پایه کار خراب است و نمی‌توان به کسی که پول دارد و به عنوان تهیه‌کننده ظاهر می‌شود، گفت که چه کار کند، زیرا همه‌کاره او است. من به عنوان کارگردان باید بایستم و از او اجازه بگیرم. این مشکلات از زمان‌های گذشته نیز وجود داشته است. در یک دوره‌ای که من فیلم خروس را ساختم، بهرام بیضایی و ناصر تقوایی نیز فیلم خود را ساختند و هر سه فیلم در یک زمان اکران شد، اما پس از مدت کوتاهی هر سه فیلم را از اکران خارج کردند. این نشان می‌دهد که دست‌هایی پشت پرده است که فیلم‌ها را از اکران خارج می‌کند. من تاکنون در سینما نزدیک به ۱۰۰بار کاندیدای جایزه شده‌ام اما هیچ‌گاه جایزه نگرفته‌ام. در این مراسم هیچ یک از مدیران دولتی شرکت نداشتند و عباس رافعی اعلام کرد که نمی‌خواستند کسی از مدیران در این مراسم باشند چرا که مدیران دولتی چه آدم‌های خوبی باشند و چه افراد خوبی نباشند می‌روند و این هنرمند است که باقی می‌ماند. ستاره اسکندری بازیگر هر سه اپیزود این فیلم با گریم و لباس صحنه در کنار کارگردان حاضر شد و درباره نقش خود توضیحات مختصری داد. او در اپیزودهای این فیلم سه نقش کاملاً متفاوت و جداگانه اجرا می‌کند. از دیگر هنرمندانی که در این مراسم شرکت کردند می‌توان به رضا بنفشه‌خواه، لاله اسکندری، نازنین مفخم، حمید متوسلانی، جمشید جهانزاده و بیوک میرزایی اشاره کرد.

عباس رافعی در گفت‌وگوی کوتاهی با خبرنگار شرق خبر داد این فیلم به جشنواره خواهد رسید اما با توجه به موضوع فیلم بعید است فیلم در اکران عمومی مخاطب خاصی را جذب کند بنابراین درصدد ارائه فیلم به جشنواره‌ها هستیم و امیدواریم موفقیت‌هایی نیز کسب کند. او درباره اکران فیلم کیمیا و خاک خود گفت: آنقدر رسانه‌ها و مطبوعات درباره فیلم صحبت می‌کنند که به نظر می‌رسد ما خیلی پرکار هستیم اما فعلاً کاری ندارم و فیلم هم در نوبت اکران مانده است. در ادامه با حضور شاپور قریب، اولین پلان از اپیزود ایستگاه آخر از فیلم ملاقات فیلمبرداری شد.

مسعود دلیری (مدیر تولید)، محمدرضا میرزامحمدی (طراح صحنه و لباس)، محمد قومی (طراح گریم)، فرامرز روشنایی (مدیریت تشریفات) و شهرام متولی‌باشی (صدابردار) از دیگر عوامل این فیلم هستند.

عکس: امیر جدیدی

حرف‌های مسوولان

نگاهی به آخرین سخنان معاونت سینمایی

سیاستگذاری کلامی

گفته‌های مسوولان سینمای ایران می‌تواند بخشی از سیاستگذاری آنان باشد.

انتقاد از هالیوود

معاون امور سینمایی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در جلسه شورای فرهنگ عمومی سخن گفته است. در سخنانی که از این مسوول منتشر شده چنین آمده: «ما نباید نسبت به حوزه سینمایی بی‌توجه باشیم.» که بلافاصله با این سوال روبه‌رو می‌شویم که مگر یک مدیر می‌تواند نسبت به حوزه مدیریتش بی‌تفاوت باشد. او در ادامه حرف‌هایش به حضور دشمن اشاره کرده که «می‌خواهد جریان انقلابی در سینمای ایران فعال نشود.» او دلایلش را چنین تشریح کرده است: «در هالیوود با ساخت فیلم‌های دروغین و منحرف، افکار عمومی را تغییر می‌دهند و ایران را مظهر شیطان معرفی می‌کنند و اگر این باور در دنیا و جامعه ما پذیرفته شود، خطری جدی ما را تهدید می‌کند.»

توطئه‌های دشمن

«یکی از توطئه‌های دشمنان این است که هنر سینما را یک هنر ضاله تلقی کنند.» وی ادامه داد: ما نباید نسبت به حوزه سینمایی بی‌توجه باشیم و دلیل توطئه‌های دشمن این است که جریان انقلابی فعال نشود. معاون امور سینمایی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در مورد فتنه‌های بعد از انتخابات گفت: «توطئه‌گران، نقاب ۲۰ تا ۳۰ساله خود را برداشته و از همه ظرفیت‌ها استفاده کردند تا نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران را منهدم کنند ولی با روشنگری‌های رهبر معظم انقلاب، نتیجه تغییر کرد و حرکت نظام تا ۱۰سال دیگر بیمه شد. باید روی کودکان برنامه‌ریزی کنیم و در مهدکودک‌ها و دبستان‌ها فرهنگ‌سازی شود.»

او البته امیدوار بوده است: «ما درصدد جذب همکاری همه فیلمسازان و دست‌اندرکاران برای ایجاد فضایی سالم در سینمای ایران هستیم.»

روحانیت و حجاب

معاون سینمایی به موضوعاتی که سینمای

کشورمان باید حضور بیشتری در آنها داشته باشند نیز اشاره کرده است: «سینما را یک فرصت بدانیم همان‌گونه که روحانیت، احکام اسلام را روی منبر تبلیغ می‌کنند، امروزه نگهداری دین در سینما و تلویزیون هم مهم است. باید در ساخت فیلم‌ها از روحانیت استفاده کنیم. ما هم به یکسری اتفاقاتی که در سینمای ایران رخ داده- حجاب - معترض و درصدد اصلاح آن هستیم و امیدواریم با همکاری همه فیلمسازان و دست‌اندرکاران فضای سالمی در سینمای ایران ایجاد کنیم.»

جشنواره اشکال ندارد

مساله حضور و عدم حضور فیلم‌ها در جشنواره‌های خارجی این روزها مطرح است. در این باره گفته شده است: «جشنواره‌های بین‌المللی ساز و کار خود را دارد و باید به یک تعامل برسیم که نوع فیلم‌هایی که در جشنواره ارائه می‌شود، مورد تایید ما باشد تا حداقل فرهنگ و اعتقادات ما را به سخره نگیرند و زیر سوال نبرند و تصویر ناخوشایندی از ملت ایران در دنیا نشان ندهند. اگر بر این مسائل مدیریت شود، هیچ محدودیتی برای ارائه فیلم به جشنواره‌های بین‌المللی نیست.» معاون امور سینمایی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ادامه داد: «فیلم‌هایی که بسیار ارزشمند و حاوی موضوعات انسانی است و می‌تواند همه مخاطبان جهان را مجذوب کند، در اولویت هستند. باید سعی کنیم با حضور در جشنواره‌های بین‌المللی، سینمای ایران و فیلمسازان کشورمان در جهان شناسانده و مطرح شوند و بتوانیم برنامه‌های خود را از طریق ساخت فیلم به جهان ارائه دهیم. فیلم‌های ایرانی که خواستار شرکت در جشنواره‌های بین‌الملل هستند باید ارزشمند و دارای موضوعات انسانی برای جذب مخاطبان جهانی باشند.»

رتبه ۱۲

از یک طرف سینمای ایران در صحبت‌های جواد شمقدری سینمای رو به اضمحلال خوانده می‌شود و از طرفی دیگر اعلام می‌شود «سینمای ایران در سطح بین‌الملل دارای رتبه دوازدهم است». البته این رتبه‌بندی براساس شاخص‌هایی از جمله تعداد سالن‌ها و مخاطبان سینما ارائه می‌شود و این در حالی است که ایران در زمینه این دو شاخص با افت شدید مواجه است. در زمینه ساخت سالن سینما در کشور در مرحله اول به ساخت ۴۰۰ سالن جدید و در مرحله بعد احداث یک هزار سالن سینمایی نیاز است. نیمی از ۴۵۰ سالن سینمای موجود کشور به مرور تعطیل شده‌اند. اعلام شده یکی از برنامه‌های مهم امور سینمایی وزارت ارشاد ساخت سالن‌های سینما در مراکز استان‌ها است؛ نکته‌ای که تمام سینماگران بر اهمیت آن اذعان دارند.

ضعف فیلمنامه

اگر در زمان مسوولان قبلی برای حل مشکلات عوض شدن ریل پیشنهاد داده می‌شد اکنون بالاترین مسوول سینمایی و گوینده همین سخنان به صورت جزیی‌تری مشکلات را بیان کرده و گفته است: «مهم‌ترین مشکل سینمای ایران ضعف در فیلمنامه است. فیلم‌ها باید با مسائل مردم پیوند داشته باشند.» و پیشنهاد داده شده است: «ایجاد فضای سالم در سینما نیاز به همکاری تمام مسوولان حوزه فرهنگی دارد.»